PODPIS ZAUFANY
BARBARA
KROMOLICKA
12.03.2026 21:32:38 GMT+1
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Prof. dr hab. Barbara Kromolicka

Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, 10.03.2026 r

Opinia w sprawie nadania przez Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie tytułu doktora *honoris causa prof. dr hab. Bogusławowi Śliwerskiemu dr h.c. multi*

Na początku chciałabym podkreślić, że nie jest dla mnie zaskoczeniem fakt, że kolejny ośrodek akademicki podjął działania w kierunku uhonorowania zaszczytną, najwyższą godnością akademicką wybitnego pedagoga - Pana profesora Bogusława Śliwerskiego. Tytuł ten Panu Profesorowi przyznały już: w roku 2014 Uniwersytet im. Marii Cure-Skłodowskiej, w 2016 r Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Katolicki Uniwersytet Lubelski w 2017 r, Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy w 2019 r oraz Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawa – 2020 r. Poza tym Pan Profesor otrzymał wiele innych wyróżnień za pracę naukową z niemal wszystkich ośrodków akademickich w Polsce. Fakty te dobitnie świadczą o wysokiej i niekwestionowanej pozycji osiągniętej przez profesora Śliwerskiego w naukach społecznych i humanistycznych.

Dodać także należy, że to: Uczony, którego trudno zaklasyfikować do jednej subdyscypliny pedagogicznej, posiadający ugruntowaną międzynarodową renomę; Pasjonat poszukiwań i odkryć badawczych, zaangażowany w rozwój współczesnej myśli pedagogicznej, wyróżniający się swoją nadzwyczajną pracowitością; Niezwykle zasłużony społecznik bardzo odważnie reagujący na palące problemy społeczne. Nie ma zatem choćby najmniejszej wątpliwości, że profesor Bogusław Śliwerski jest jedną z najwybitniejszych postaci polskiej pedagogiki ostatnich dekad. Wiele książek autorstwa Profesora należy do kanonu polskiej literatury w zakresie nauk humanistycznych i społecznych, a każda kolejna publikacja tego Autora stanowi wydarzenie edytorskie.

Profesor Bogusław Śliwerski (ur.4.08.1954 w Łodzi) ukończył studia na kierunku pedagogika na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego w 1977 r. W latach 1977-2008 pracował naukowo w Uniwersytecie Łódzkim, gdzie przeszedł całą drogę awansu naukowego, kolejno od stanowiska: asystenta (1977-1984), adiunkta (1985-1993), adiunkta doktora habilitowanego (1993-1996), doktora habilitowanego na stanowisku profesora Uniwersytetu Łódzkiego (1996-1999) do profesora tytularnego - zwyczajnego UŁ (2000-2008).

Ponadto, w latach 2004-2010 był rektorem Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi, a od 2010 do 2015 r. współtworzył Wydział Pedagogiczny w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. W 2015 r. powrócił na stanowisko profesora zwyczajnego na Wydziale Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie nadal kieruje Katedrą Teorii Wychowania oraz Zakładem Pedagogiki Porównawczej. Dodatkowo od 2010 r. prof. B. Śliwerski jest zatrudniony w Zakładzie Pedagogiki Ogólnej Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, aktualnie na etacie profesora badawczego.

Imponujący, zdecydowanie ponadprzeciętny jest dorobek naukowy profesora Śliwerskiego. Opublikował 50 monografii naukowych, (w tym 7 współautorskich); 13 monografii popularnonaukowych; jest redaktorem 22 monografii zbiorowych; 5 monografii tłumaczonych z jęz. niemieckiego oraz 380 artykułów w pracach zbiorowych i czasopismach naukowych. Zapewne do momentu planowanej uroczystości dorobek ten zostanie powiększony o kolejną monografię i artykuły naukowe!

W swoich publikacjach Pan Profesor dowodzi tego, jak znakomicie można wykorzystywać reprezentatywne teorie naukowe z zakresu nauk społecznych i humanistycznych do analizy rzeczywistości i ujawniających się problemów społecznych szczególnie tych dotykających sfery edukacji, a szerzej ujmując polityki oświatowej. Jego publikacje, wystąpienia naukowe i popularnonaukowe, a także wpisy w systematycznie prowadzonym, i niezwykle intersującym osobistym blogu poświęconemu pedagogice jako nauce i praktyce społecznej, niezmiennie dowodzą Jego wiary w człowieka i jego potencjał zdolny do nieustannego rozwoju, jakby zupełnie nie pasujący do doświadczanej współcześnie zmiany społecznej i zbyt często ujawnianych niegodnych człowieczeństwa wydarzeń.

Profesor Śliwerski w wielu swoich opracowanych przekonuje, że edukacja to szczególe dobro wspólne, które przyczynia się do budowania wspólnoty, w której tworzone są warunki dla rozwoju i wychowania każdego człowieka. Kluczową wagę w edukacji przypisuje kształtowaniu świadomego obywatela, tj. właściwych postaw społecznych, zdolności komunikacyjnych, umiejętności podejmowania decyzji, obywatela świadomego swych praw i obowiązków, przygotowanego do aktywnego udziału w życiu publicznym, zaangażowanego w życie społeczności lokalnej. Podkreśla, że nie można obecnemu światu jedynie się przyglądać lecz konieczne jest podejmowanie aktywności własnej bądź włączania się w działania, służące dobru człowieka i procesowi dokonywanej zmiany.

Jego zdaniem ważnym zadaniem edukacji jest ukierunkowanie na kształtowanie postaw obywatelskich już od najwcześniejszego okresu edukacji; wychowania i kształcenia tj. w

rodzinie, edukacji przedszkolnej, szkole na wszystkich etapach prowadzonego procesu kształcenia oraz w różnorodnych działaniach pozaszkolnych. W związku z powyższym zagadnienia „uspołecznienia szkoły, demokratyzacji edukacji w szkolnictwie publicznym, a także budowania społecznego laboratorium oddolnego zaangażowania w tworzenie prawdziwej wspólnoty etycznej, ukierunkowanej na dobro wspólne" (Śliwerski 2024, s.84) stały się Jego swoistym i rozpoznawalnym znakiem, a jednocześnie apelem jako Uczonego i Mistrza.

Kluczowe zadanie, które należy do edukacji „*spełnia dwie główne funkcje: socjalizacyjną i wyzwalającą, z których pierwsza polega na uspołecznieniu jednostki ludzkiej, czynieniu jej zdolną do kontrolowania i sublimowania emocjonalności w społecznie akceptowany sposób, do stawania się członkiem społeczności ludzkiej do rozwiązywania konfliktów środkami dyskursywnymi; druga, zaś funkcja sprowadza się do wyzwalania osób od dominacji społecznej, środowiskowej do wykraczania poza status quo, do rozpoznawania nieprawomocnych roszczeń w środowisku życia ludzi, by umożliwić im twórcze rozwijanie własnego sprawstwa oraz zwrócenie się ku nowym jakościowo praktykom i formom życia społecznego oraz indywidualnego, ku jakościowo nowym sposobom istnienia ludzkiego. To edukacja jest więc z jednej strony, czynnikiem kształtowania się tożsamości człowieka, z drugiej zaś nieodzownym warunkiem twórczym jego naturalnego rozwoju".* (Śliwerski 2003, s.51

Prof. Śliwerski przestrzega, że jeśli „*w zakresie wartości, postaw i działań w najbliższym czasie nie nastąpi radykalna i powszechna zmiana świadomości ludzi, to nasz świat zostanie zniszczony nie tylko ekologicznie".* Podkreśla, że *(...) „żyjemy w społeczeństwie, które w coraz mniejszym stopniu pozwala ludziom zrozumieć swoje środowisko życia, poddawać je własnej kontroli czy kształtować na własną rękę. Równocześnie jednak człowiek coraz bardziej pragnie poszerzenia zakresu swoich doświadczeń i świadomości. Naczelną istotą wychowania staje się zatem, z jednej strony, polityczne zadanie zagwarantowania jednostce społecznych, konwiwalnych warunków życia, z drugiej zaś jest to zadanie terapeutyczne, sprowadzające się do wspierania osób w ich wewnętrznym rozwoju, w nabywaniu świadomości oraz wzmacniania samodzielności i uniezależnianiu się od społecznej zewnętrznej troski czy opieki. Sytuacje wychowawcze powinna zatem cechować oscylacja pomiędzy indywidulnym kształtowaniem osobowości, a konstruktywnym formowaniem świata w taki sposób, by ludzie zmieniali się w toku kreowanych przez nich relacji społecznych".* (Śliwerski, 2014, s. 51)

Profesor Bogusław Śliwerski powszechnie znany jako stały, krytyczny obserwator dokonywanych zmian w procesie edukacji, a szerzej polityce oświatowej w wyniku kolejnych reform szkolnictwa. Z właściwym sobie profesjonalizmem, wiedzą, ale i wysmakowaną ironią, a nawet poczuciem humoru wskazuje, wprost wytyka popełniane błędy rządzących,

(niezależnie od partii) podejmujących się przeprowadzenia reform. Uzasadnia władzom rządzącym edukacją niezrozumienia przez nich istoty i koniecznego kierunku reformy edukacji, która wprowadzałaby rzeczywiste zmiany w procesie edukacji, korzystne dla wszechstronnego rozwoju uczniów, a nie jedynie te pozorowane i co więcej populistyczne. Od wielu lat troską Profesora Śliwerskiego jest „uwolnienie szkoły", a w niej pracy nauczyciela i uczniów od - jak to sam określa - „ministerialnego gorsetu", który nie służy zmianie, co więcej nie wprowadza żadnej sensownej reformy w edukacji dzieci i młodzieży. Jego doświadczenia osobiste-praktyczne działania edukacyjne dają ku temu szczególne uprawnienie, bowiem w ostatniej dekadzie XX wieku (1990-1996) wraz z żoną Wiesławą zaszczepiał w szkolnictwie publicznym idee tworzenia klas autorskich i klas innowacyjnych na poziomie wczesnej edukacji. Co więcej, stworzony model emancypacyjnego kształcenia z powodzeniem został wdrożony w 58 klasach szkół podstawowych w Preszowie na Słowacji. Mając te doświadczenia nie zachowuje się obojętnie wobec rzeczywistości edukacyjnej, raz po raz dosadnie wyrażając niezgodę na dokonywane zmiany w edukacji dzieci i młodzieży. Jednoznacznie dowodzi, że wprowadzane zmiany nic nie wniosą do realizowanego procesu reformy edukacji, dopóki szkoły nie uwolni się od systemu klasowo - lekcyjnego oraz dopóki rada rodziców, nauczyciele i uczniowie nie przyjmą na siebie pełnej odpowiedzialności za jakość edukacji.

Na potwierdzenie tego, że nie można się obecnemu światu jedynie przyglądać lecz konieczne jest podejmowanie aktywności własnej poprzez włączanie się w działania służące dobru człowieka, a przede wszystkim jego edukacji Profesor Śliwerski podejmuje szereg aktywności na rzecz wzmacniania pozycji dyscypliny naukowej - pedagogiki, procesu kształcenia w jej obrąbie oraz usprawniania pól edukacji realizowanej w szkole.

Jest m.in. we współpracy z prof. Zbigniewem Kwiecińskim współredaktorem podręczników akademickich z pedagogiki; Redaktorem 4 tomów międzynarodowego podręcznika akademickiego *Pedagogika* wydanych przez GWP (2006-2010); Współautorem z Bogusławem Milerskim *Leksykonu PWN Pedagogika* (2000); Pomysłodawcą i redaktorem serii monografii akademickich *Pedagogika Nauce i Praktyce* wydawanej pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN –od 2012 r; Współredaktorem z prof. Ewą Bochno znaczącej w środowisku pedagogicznym serii wydawniczej *Kultura szkoły* od 2019; Redaktorem serii wydawniczej *Drogowskazy (w) edukacji* – od 2021 r: Reaktorem naczelnym od 2019 r kwartalnika wysoko punktowanego - *Studia z Teorii Wychowania.*

Znaczące jest także zaangażowanie Pana Profesora w proces kształcenia młodszej kadry naukowej. Od 1993 r. prof. Bogusław Śliwerski wypromował 23 doktorów pedagogiki, w tym 4 w języku czeskim w ramach międzynarodowych studiów doktoranckich w Dolnośląskiej Szkole Wyższej we Wrocławiu. Jako recenzent uczestniczył w 71 przewodach doktorskich, 97 postępowaniach habilitacyjnych i rozpatrywał 26 wniosków na tytuł naukowy (w tym recenzował za granicą 3 wnioski na tytuł profesora z Uniwersytetu Karola w Pradze oraz jeden z Uniwersytetu w Trnawie). Był też recenzentem w 3 przewodach na tytuł doktora honoris causa (Czesława Kupisiewicza - Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie - 2013; Janiny Ochojskiej w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach - 2017, Zbyszko Melosika w Uniwersytecie Szczecińskim - 2018), w postępowaniu o nadanie przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego tytułu Honorowego Profesora p. prof. Andrzejowi Jaczewskiemu (2019) oraz recenzentem w postępowaniu o odnowienie doktoratu w UŁ prof. Oldze Czerniawskiej (2018).

Już tylko te powyższe dane dowodzą, że Profesor Śliwerski to „Człowiek Uniwersytetu". Tego właśnie określenia dla sylwetki Profesora użył prof. Jerzy Nikitorowicz w przygotowanej opinii, w sprawie nadania Profesorowi Śliwerskiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w 2016 roku.

„Człowiek Uniwersytetu", który podjął także niezwykle trudną i emocjonalnie wyniszczającą, z uwagi na różne uwarunkowania (także polityczne) walkę o prawość i uczciwość w środowisku akademickim, co opisał w monografii pt. „Turystyka habilitacyjna Polaków na Słowację w latach 2005-2016. Studium krytyczne". W tej monografii Prof. Śliwerski przedstawił merytoryczne, naukowe studium niepokojącego zjawiska uzyskiwania przez polskich pracowników naukowych habilitacji na Słowacji. Opisu dokonał w oparciu o analizy dokumentów, obowiązujące wówczas akty prawne, danych dostępnych w przestrzeni publicznej, przeglądu stron internetowych i doniesień prasowych. Przedstawił dylematy prawne i moralne związane z tą – „turystyczną" praktyką, a także jej skutki wpływające na funkcjonowanie uczelni w Polsce, poszczególnych wydziałów i instytutów oraz w ogóle napiętą atmosferę współpracy wśród pracowników naukowych. Dowodził, że sprzyjały temu istniejące luki prawne oraz krąg znajomości w odpowiednich gremiach, co spowodowało, że liczne grupy pracowników naukowych z różnych dyscyplin naukowych i ośrodków akademickich w Polsce świadomie, i na masową skalę uprawiały tzw. "turystykę habilitacyjną" trwającą nieprzerwanie aż 11 lat, zwiększając swoją dynamikę z każdym kolejnym rokiem.
Profesor Śliwerski odważnie wyświetlał trudny etyczno-moralny problem środowisk

akademickich nie zważając na konsekwencje osobiste, jakie mógł ponieść ze strony niezadowolonych obrotem sprawy osób. Miał także świadomość tego, że „*osoby potrafiące adekwatnie odczytać i zakwestionować tę nienormalną rzeczywistość, nie godzące się na jej pozory i patologie są osamotnione, gdyż ich postawa nie tylko budzi zdziwienie otoczenia, ale też wydaje się nonsensowna - narusza bowiem istniejący choć wstydliwy układ fałszu i pozorów*". (Śliwerski 2018, s.16) Nie ma najmniejszej wątpliwości, że jedynie tylko tej klasy Uczony, jakim jest Pan Profesor Śliwerski mógł tego dokonać tzn. zmobilizować różne środowiska tj. Komitetów Naukowych PAN, polityków, posłów na sejm VI i VII kadencji, Stowarzyszeń, wreszcie i wielu osób znaczących w środowisku, by problem „turystyki habilitacyjnej", tak niszczący środowiska i wspólnoty akademickie, można było z powodzeniem rozwiązać.

Nieustannie prof. Bogusław Śliwerski zachęca „*do refleksji nad czymś znacznie trudniejszym, a mianowicie nad kondycją postaw, które decydują o tym, czy norma naukowej PRAWDY pozostaje żywa, czy jedynie obowiązuje na papierze. Autoteliczność powyższych norm nie chroni ich automatycznie. Chroni je dopiero wspólnotowa gotowość do podporządkowania się im, także wtedy, gdy są niewygodne, korygujące lub podważające czyjś autorytet. Bez tej gotowości akademia zachowuje formę, lecz traci sens, który nie jest tym, co można przegłosować, a tym bardziej penalizować"*. (blog z dn. 17.02.2026)

Środowisko naukowe - akademickie, a także pozaakademickie związane z oświatą obdarza Profesora dużym zaufaniem, czego potwierdzeniem jest to, że od wielu lat głosami samego środowiska naukowego zasiada w Radzie Doskonałości Naukowej (wcześniej w Centralnej Komisji ds. Stopini Naukowych kadencje: 2007-2010, 2011-2012, 2013-2016; 2017-2020). W latach 2011-2012 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Sekcji I Nauk Humanistycznych i Społecznych CK, zaś w latach 2013-2016 został przewodniczącym tej Sekcji oraz członkiem Prezydium CK).

Z wyboru środowiska pedagogów od 2007 r. był wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, a od 2010 r. został wybrany przewodniczącym tego Komitetu, pełniąc ją przez dwie kadencje do 2019 r. W roku 2024 r. został powołany na Honorowego Przewodniczącego KNP PAN.

W Polskiej Akademii Nauk uczestniczył dodatkowo w pracach zespołów eksperckich przygotowujących raporty o stanie edukacji i kształcenia akademickiego jako przewodniczący Zespołu Integracyjno-Eksperckiego Pedagogiki i Kształcenia PAN przy Wydziale I PAN (2009-2010); jako członek zespołu ekspertów Wydziału I PAN pod kierunkiem prof. Jerzego Wilkina

przygotowującego raport środowiska naukowego PAN na temat roli edukacji w integracji europejskiej i miejsca Polski w tym procesie (2018) oraz jako członek Komitetu Rozwoju Edukacji Narodowej (przewodniczący prof. Zbigniew Kwieciński) przy Wydziale I PAN (2012-2014).

Ilość i różnorodność podejmowanej aktywności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i społecznej prof. Bogusława Śliwerskiego jest trudna do zreferowania w nawet najbardziej obszernej recenzji. Mam nawet uzasadnioną obawę, że nie udałoby mi się w pełni oddać dokonań Pana Profesora i Jego zasług dla pedagogiki i edukacji w naszym kraju.

Jest dla mnie wielkim zaszczytem, że mogę wyrazić tą opinię wobec Senatu Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i wobec szerokiej reprezentacji akademickiej społeczności. W pełni popieram wniosek o nadanie Profesorowi Bogusławowi Śliwerskiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej. Przyznanie tego tytułu będzie wyrazem uznania dla – jeszcze raz powtórzę- ponadprzeciętnych dokonań naukowych, organizacyjnych i społecznych Profesora. Uznania także dla prezentowanej przez Profesora postawy na przekór trudnościom, których niestety jako „Człowiek Uniwersytetu" doświadcza.